

Lausunto

31.01.2025

Asia: VN/32825/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Itä-Suomen tanssin aluekeskus on perehtynyt lausuntopyyntöön ja esitysluonnokseen opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi (VN/32825/2024) ja kiittää mahdollisuudesta lausua siitä. Itä-Suomen tanssin aluekeskus keskittyy lausunnossaan kommentoimaan uuden Kulttuuriviraston perustamista.

VIRASTOUUDISTUS

Itä-Suomen tanssin aluekeskus ei tunnista toiminnallisia perusteita Taiteen edistämiskeskuksen ja Kansallisen audiovisuaalisen instituutin yhdistämiselle; virastojen toimialat, tehtävät ja toiminnot eroavat merkittävästi toisistaan. Esitys ei anna selvää kuvaa siitä, mitä hyötyjä toiminnallisesti keinotekoiselta näyttävä yhdistäminen toisi. Esityksessä esiintuodut uudistuksen tavoitteet mm. synergiaedut, eivät ole uskottavia Taiteen edistämiskeskuksen ja Kansallisen audiovisuaalisen

instituutin yhdistymisen osalta. Itä-Suomen tanssin aluekeskus pitää myös hallinnollisesti epäloogisena sitä, että Suomen elokuvasäätiö on jätetty uudistuksen ulkopuolelle.

TAITEEN AUTONOMIAN TAKAAMINEN

Itä-Suomen tanssin aluekeskus esittää huolensa taiteen vapauden ja autonomian turvaamisesta lakiuudistuksessa. Kulttuurivirastoa koskevaa lakia säädettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota vertaisarvioinnin säilymiseen sekä ns. arm's length -periaatteeseen; päätöksenteko apuraha- ja valtionavustusasioissa täytyy perustua taiteen kentän systeemiseen, taidealakohtaiseen ja alueelliseen asiantuntemukseen sekä sen on oltava riittävän etäällä poliittisesta päätöksenteosta.

Pelkät lainkohdan perustelut eivät riitä turvaamaan taiteen autonomiaa. Lakiin tulee lisätä vertaisarvioinnin periaate, jotta lain perusteluissa esille tuotu asiantuntijapankki tai vastaava arviointipooli todella otettaisiin käyttöön.

Itä-Suomen tanssin aluekeskus pitää myös tärkeänä taide- ja kulttuurineuvostoa koskevaan 4§ lisättävän, että taidekenttää kuullaan ennen neuvoston nimeämispäätöstä. Lisäksi laissa, tai vähintäänkin lain perusteluissa, tulisi mainita, että neuvostossa tulee olla edustettuna taiteen tekemisen ja taidekentän asiantuntemusta. Keskeistä on, että neuvoston puheenjohtaja ja jäsenten toimikauden kesto ja peräkkäisten toimikausien enimmäismäärää on rajattu laissa. Taide- ja kulttuurineuvoston ja viraston toimivallan jakautumisesta on syytä määrätä laissa tarkemmin kuin nyt on esitetty.

VIRASTON TEHTÄVÄT

Itä-Suomen tanssin aluekeskus pitää tärkeänä, että lakiin kirjataan koskien Kulttuuriviraston tehtäviä nyt mainittujen lisäksi "osallistua taiteilijoiden toimeentuloedellytysten edistämiseen". Eri taiteenalojen rakenteet ovat erilaisia, uusia taiteenaloja syntyy ja alojen kehitys on eri vaiheissa. Esimerkiksi tanssitaide voidaan pitää rakenteiltaan nuorena taidemuotona (mm. tanssitaiteen korkeakoulutasoinen koulutus alkoi vasta 1980-luvulla), jonka rakenteet ovat hauraita ja näin ollen taiteilijoiden toimeentuloedellytykset haastavia.

ALUEELLISEN YHDENVERTAISUUDEN VARMISTAMINEN

Itä-Suomen tanssin aluekeskus esittää huolensa siitä, että hallituksen lakiesitysluonnoksen myötä laissa ei mainita enää alueellisia taidetoimikuntia, alueellisia toimipisteitä tai niitä korvaavia järjestelyjä, joilla turvataan Kulttuuriviraston tehtävien vaatima alueellinen asiantuntemus ja taiteen alueellinen saatavuus. Virastouudistuksen yhteydessä on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että alueellinen yhdenvertaisuus toteutuu jatkossakin niin taiteen tekijöiden kuin kokijoidenkin osalta.

Eloranta Eeva
Itä-Suomen tanssin aluekeskus / Tanssitaiteen tuki ry